

Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2024.

(Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoq)

Saqqummiussissut

Naalakkersuisut Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2024 matumuuna saqqummiuppaat.

Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnek ataatsimut isigalugu ingerlalluarpoq, tassanilu nunat tamat akornanni aningaasaqarnermi ukiuni kingullerni ajornartoorneq qaangerneqarluarpoq. Aningaasaqarnek 2022-mi 2023-milu 2 procentip missaani annertuseriarnikuuvoq pingaartumillu aalisarnermik inuussutissarsiummi pisanik annertuunik akinillu qaffasissunik tunngaveqarluni, aammali sanaartornermik inuussutissarsiummi annertuumik aningaasaliisarnermit, tassa Nuummi, Ilulissani Qaqortumilu mittarfinnik sanaartorerit pissutaanerupput.

Siuariarnek suliffeqarnermi ersarissumik takuneqarsinnaavoq. Suliffissarsiorlutut nalunaarsorneqartut aatsaat taamatut ikitsigipput, taamaammallu aningaasaqarnermi tamakkiingajattumik suliffissaqartitsisoqarluni. Kalaallit Nunaanni akit qaffakkiartorerisigit aningaasap nalingata appariartorneranik naatsorsuinerup kingulliup takutippaa 2024-mi januarimi akit qaffakkiartorerisigit aningaasap nalingata appariartornera aningaasat 2,2 procenti qaangilaaginnaraa ukiup siuliani 2,5 procentiulluni.

Aalisarnek suliffissaqartitsineq, naleqalersitsisarnek avammullu tuniniaaneq eqqarsaatigalugit nunatsinni namminersorluni inuussutissarsiutini pingaarnersaavoq. Aalisakkanit tunisassianik avammut tuniniaaneq 2023-mi nioqqtissat avammut tunineqartut 98 procenteraat. Aalisakkanit tunisassianik avammut tunisat 2023-mi nalingi 5,9 milliarder kr.-nut qaffapput, tamannalu 2022-mut sanilliullugu 0,1 milliarder kr.-nik qaffariarneruvoq, qaffariaatip assigalugu 2 procentip missaa.

Aalisarnek pillugu inatsit nutaaq, ulloq 16. maaji 2024 inaarutaasumik akuerineqartoq, aalisarnermik inuussutissarsiutip aamma Kalaallit Nunaanni inueqatigiit siunissami ineriartortinneqarnissaat qulakkeerniarlugu aalisarnermik aqqissuusseqqinnermut tapersiissaaq.

Pingaartumik mittarfinnik sanaartornermut aningaasaliinerit annertuut piffissami aggersumi ingerlatsinerit annertutissavaat, taakkulu sananeqarneri naammassippata Nuup eqqaani Utoqqarmiut Kangerluarsunnguanni imermit nukissiorfimmik allilerinerimik, kingusinnerusukkullu Qasigiannguanut Aasiannullu pilersuisussamut imermit nukissiorfimmik pilersitsinerimik, suliaqarnerit aallartissapput.

Allatut oqaatigalugu Kalaallit Nunaanni aningaasaqarneq suliffissaqartitsineq qaffasilluni, suliffissaaleqisut ikillutik akit qaffakkiartornerisigit aningaasap nalingata appariartornera annikitsuarsuulluni suli aningaasarsiornikkut ingerlalluarfiussaaq.

Kisianni aningaasarsiornikkut ingerlalluarneq tamaviaarnartoqarnermik aamma kinguneqassaaq. Namminersortut pisortallu ingerlatsineranni annertuumik sulisussaaleqisoqarpoq, aningaasaqarnerullu ineriartorteqqinneqarnerani pisariaqartumik sulisussarsiortarneq pisariaqarpoq.

Aaqqissuussaanermi tamaviaarnartut annertupput, taakkulu aaqqinniarlugit aaqqissuussamik suliaqarnissamik suli pisariaqartitsisoqarpoq.

Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinissamullu pilersaarut 2

Naalackersuisut taamaammat Attassiinnarnissamut Ineriar-tortitsinissamullu pilersaarut 2 aningaasaqarnerup nappassinnaasumik ukiuni 10-nit 15-inut aggersuni ineriartortinneqarnissaanut aaqqiissutissatut siunnersuutinik imaqartoq novembari 2023-mi saqqummiuppaat. Ukiut taakku innuttaasut katitigaanerata allanngorfiussapput, tassani ikinnerusut amerlanerusut pilersussallugit ilimagineqarporlu suliffissaqartitsineq ajornartorsiorfiussasoq.

Pilersaarummi siunertaavoq pisortat ingerlatsinerat aningaasalersorsinnaajumallugu tunngaviliilluarnissaaq, nunatta isertitaqartarnermi tunngaviup aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnerup ineriartorneranit ajortissinnaanerata annikillisinneqarnissaa, ilinniartitaanerup piginnaasaqarnerullu qaffatsinnissaat sulisussaqaarniarnerullu annertusinissaa.

Suliniutit aalajangersimasut arlalissuit aalajangersimasumik tulleriinnilerlugit ingerlanneqartussat pineqanngillat. Pineqarnerupput pingaarnertut sinaakkutit pingaarnertullu anguniakkat pilersaarutissani suliniutissanilu ingerlanneqartussat, aningaasaqarneq kisiat pinaagut, tunngaviumillu Naalackersuisut suliassaqaqarfiat tamarmiusoq.

Pilersaarut inuiaqatigiit innuttaasut katitigaanerisa annertuumik allanngornerannut naleqqussarsinnaajumallugu 2050-ip tungaanut atuuppoq taamaalillunilu pilersaarutaanani allanngortinneqarsinnaanngitsoq. Aaqqissuusseqqinnerni suliniut piviusunngortissinnaajumallugit sukumiisumik piareersarneqartussat tulleriinnilersorneqartussaapput.

Maannakkut suliniutit annertuut, soorlu ilinniartitaanermut periusissaaq, ineqarnermik aaqqissuusseqqinneq isumaqatigiissutaaqqammersoq, takornariaqarnermut periusissiassaaq aamma akileraartarnermik akitsuusiisarnermillu aaqqissuusseqqinneq tamarmik suliniutinut assersuutissaapput pilersaarummi aaqqissuusseqqinnerit sammiviinut tunngasut.

Pilersaarummi siuariartorneq pillugu Naalackersuisut akornanni ingerlaavartumik ataqatigiissaarisqaartassaaq aamma ilaatigut ukiumoortumik Aningaasaqarnikkut

Ingerlatsineq Nalunaarutikkut aalajangersimasumik allaaserinnittarluni siuariartorneq pillugu Inatsisartunut ataatsimiititalianullu suliamut attuumassuteqartumut attaveqartoqartassalluni.

Suliffeqarneq

Maannakkorpiaq tamaviaarnarteq tassaavoq suliffissaaleqisut taamatut ikitsigitillugit sulisunillu pisariaqartitsineq sulisinnaasunit amerlanerutillugit aningaasaqarnerup ineriartorteqqinnissaata ajornakusoornera. Nassuerutigisariaqarpoq inuussutissarsiutit immikkoortorpassuini suli annertuumik sulisussaaleqisoqartoq. Pingaartumik sulisut ilinniarsimasut piginnaasaqartullu nunatsinni tamani amigaataapput.

Tamanna sulisut nunanit allaneersut amerliartortut atorfinitsinneqartarnerisigut ilaatigut aaqqiivigineqarpoq. Nunatsinni inuit naalagaaffeqatigiiffimmi innuttaasuunngitsut ullumikkut 2000-it tikippaat. Inuit taakku pingaartumik Asiameersuupput, inuussutissarsiutini assigiinngitsuni pingaartumillu sullissinermi aalisarmilu suliassat assigiinngitsut suliarinissaat siunertaralugu Kalaallit Nunaannut tikittartut. Aamma oqaatigineqarsinnaavoq sanaartornerit annertuut arlallit avataaneersunik sulisussarsiortarnermik kinguneqartut.

Ilimagineqarpoq isumaginninnermik aamma utoqqarnik sullissinermi suliunnaartut ukiuni aggersuni amerlassasut, tassa immikkoortumi 55-it qaangerlugit ukiullit amerlasuut immikkoortumi sulimmata. Taamaalilluni immikkoortuni taakkunani amerlanerusut sulinissaat atorfissaqartinneqarpoq, aammalu peqqinnissaqarfimmi tamarmi sulisussarsiortarneq annertuumik ajornartorsiutaavoq.

Immikkoortut taakku ilaat ullumikkut sulisussaaleqiffiusut immaqqa nunarsuarmi nunanit allanit siunissami sulisoqalernissaat paasinarsassavarput.

Nutaaliortariaqarpugut aammalu aaqqiissutit teknologiillu nutaat nutaaliorfiusullu atorneqarnissaat qulakkiissallutigu.

Teknologit ilaat suliffeqarfinni ullumikkut aaqqissuussaanernik suleriaatsinillu immaqqa allanguutaasinnaasoq tassaapput silassorissuusiata. Annertuumik naammassisaqartarnissaq periarfissaqarpoq, aammali suliassat ilaat maskiinanit taarserneqarsinnaapput.

Inuussutissarsiutit immikkoortuisa ilaat silassorissuusianit assigiinngitsutigut sunnerneqarsinnaapput. Misissueqqissaarallarnerit takutippaat inuussutissarsiutit immikkoortui sunnerneqarnerpaajusussatut ilimagineqartut assersuutigalugu tassaasut ilinniartitaaneq, aliikkusersuisarneq tusagassiuutillu, siunnersuisarneq, sullissisarneq peqqinnissaqarfillu.

Misissuigallarnerit pineqarput silassorissuusiillu atorneqaleriartornerisat sunniutissaat erseqqissumik oqaatigineqarsinnaanngillat. Silassorissuusianik ineriartortitsineq Naalakkersuisut malinnaavigaat aamma 2024-2028-mut digitaliseeriinermut nuna tamakkerlugu periusissiaq suliniutinik silassorissuusiata atorlugit aaqqiisussamik pingaarnersiullutalu sulinissatsinnik qulakkeerinneqataasinnaasunik imaqassaaq.

Eqikkaalluni, matumani nalunaarut aningaasaqarnerup maannakkut ineriartorneranik takussutissiilluarpoq, taamaattumillu Naalakkersuisut 2025-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutissamik suliaqarnerannut atatillugu isigineqassalluni.

Neriuppunga Inatsisartunut ilaasortat ukioq manna Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut tigulluassagaat inimilu oqallinnissaq qilanaaraara.

Taamatut oqaaseqarlunga nalunaarut Inatsisartunut suliaassanngortippara.